

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม“การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

The Development of Training Curriculum on “Construction of Effective Thinking
Process Development Project for the Heads of Strands in Basic Education Level”

ไสว พักขาว¹

Sawai Fakkao¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” 2) ศึกษาผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม และ 3) ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม ดำเนินการโดยวิธีวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม และขั้นที่ 3 การทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 40 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรม แบบทดสอบการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิด แบบประเมินการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิด และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) หลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีประสิทธิภาพ 80.86 / 82.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 2) ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรม ดังนี้ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิด มีคะแนนเฉลี่ย 35.58 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 75) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) หลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีประสิทธิผลในด้านสภาพแวดล้อมด้านปัจจัยเบื้องต้นด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม โครงการ กระบวนการคิด

¹ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม

Abstract

The purposes of this study were 1) to develop the training curriculum on “How to Construct Effective Thinking Process Development Project for the Heads of Strands in Basic Education Level” 2) to study the result of the training curriculum implementation and 3) to study the effectiveness of the training curriculum. The study process was research and development. The samples were 40 teachers (heads of strands in basic education level) which were purposive sampling. The instruments were the training curriculum on “How to Construct Effective Thinking Process Development Project for the Heads of Strands in Basic Education Level”, test for the thinking project, the thinking project evaluation form and the questionnaire for satisfaction. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The research results were as follows: 1) The efficiency of the training curriculum on “How to Construct Effective Thinking Process Development Project for the Heads of Strands in Basic Education Level” was 80.86 / 82.47. which was higher than the criterion at 75/75. The training curriculum consisted of 8 elements; significant, principle, objectives, aims, contents, structure, activity process enhance thinking process, create the project, present the project, criticize the project for development) and measurement and evaluation. 2) The result of the training curriculum on “How to Construct Effective Thinking Process Development Project for the Heads of Strands in Basic Education Level” implementation were; 2.1) The heads of strands in basic education level got 35.58 of the average scores on the ability to construct effective thinking process development project were significantly higher than the 75 criterion at the level of .05. 2.2) The satisfaction of the heads of strands in basic education level towards the training curriculum was very good. And 3) The training curriculum on “How to Construct Effective Thinking Process Development Project for the Heads of Strands in Basic Education Level” was effective in context, input, process and product.

Keywords: Training curriculum, Project, Thinking Process

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาถือว่าเป็นพลังทางปัญญาสำหรับประชาชนในการพัฒนาตนเอง สังคมและชาติบ้านเมืองให้รุ่งเรือง โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นสังคม เศรษฐกิจฐานความรู้ที่แข่งขันกันด้วยปัญญาใช้ความรู้เป็นฐานในการทำงาน และให้ความสำคัญกับการพัฒนางานด้านการศึกษาเพื่อส่งเสริมบุคลากรของประเทศให้มีความรู้ และสามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) การจัดการศึกษาปัจจุบันสนองตอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ยึดหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กำหนดแนวการจัดการศึกษาในมาตรา 22 ต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ และกำหนดหลักการและกรอบแนวคิดของการปฏิบัติ ระบบการเรียนรู้ คือ ระบบที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีความสามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และมีคุณธรรมนำความรู้ที่ส่งผลให้คนไทยยุคใหม่

สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์

สำหรับการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา กำหนดในมาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และมาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวจึงประยุกต์การฝึกอบรม เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถสร้างองค์ความรู้ (Knowledge) มีทักษะ (Skill) และมีเจตคติ (Attitudes) สำหรับบริหารจัดการอย่างมีระบบ โดยพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ที่พัฒนา
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเป็นโรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาคู และบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษมในปี พ.ศ.2554-2555 จำนวน 480 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นโรงเรียนร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเป็นโรงเรียนเครือข่ายการพัฒนาคู และบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษมในปี พ.ศ. 2554-2555 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 40 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรอิสระ** คือ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”
2. **ตัวแปรตาม** คือ ผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” จำแนก 3 ด้าน ได้แก่
 - 2.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตร
 - 2.2 ผลของการใช้หลักสูตร
 - 2.3 ประสิทธิผลของหลักสูตร

สมมติฐานของการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 / 75
2. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับ

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน” เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
การทำโครงการที่พัฒนากระบวนการคิด และ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตร

ขั้นที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม
“การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมี
ประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระ
การเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”
การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการ
พัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับ
หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐาน” เป็นการทำโครงการพัฒนาหลักสูตร
ฝึกอบรม และ การทำโครงการที่พัฒนา
กระบวนการคิดที่วิเคราะห์ขึ้นมาเป็นแนวทางใน
การสร้างหลักสูตร แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา
ความสอดคล้อง (IOC) เพื่อปรับปรุงภาษา เวลา
กิจกรรม และนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับหัวหน้า
กลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กลุ่มย่อยเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
แล้วปรับปรุงหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตร
ฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิด
อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระ
การเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” การทดลอง
ใช้หลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนา
กระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับ
หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน” เป็นการทำโครงการที่หาประสิทธิภาพ
แล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยการวิจัย
เชิงทดลองกับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 40 คน แล้วนำผลที่
ได้มาปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรที่
สมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม
“การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมี
ประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระ
การเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการ
พัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ
สำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน” สามารถสังเคราะห์หลักการ
กระบวนการจัดกิจกรรม และหาประสิทธิภาพ
หลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนา
กระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับ
หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน” มีประสิทธิภาพ 80.86 / 82.47
ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (75/75) และเป็นไปตาม
สมมติฐานข้อที่ 1 มีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 หลักการของหลักสูตรฝึกอบรม
เป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นที่มุ่งพัฒนาหัวหน้า
กลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้
สามารถสร้างองค์ความรู้ (Knowledge) มีทักษะ
(Skill) และมีเจตคติ (Attitudes) สำหรับบริหาร
จัดการอย่างเป็นระบบด้วยการทำโครงการพัฒนา
กระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพและ
ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเสริมสร้าง
กระบวนการทางปัญญา

1.2 กระบวนการจัดกิจกรรม
ดำเนินการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการ
เรียนรู้ที่มุ่งเสริมสร้างกระบวนการทางปัญญา
โดยมีวิธีการเสริมสร้างกระบวนการทางปัญญามี
4 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1 เสริมสร้างกระบวนการคิด เป็น
การฝึกทักษะและกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์
และจัดทำข้อมูลเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ที่สามารถ
เข้ากับความรู้เดิมภายในโครงสร้างทางปัญญา
อย่างสมเหตุสมผล ชั้นที่ 2 สร้างสรรค์ผลงาน

เป็นการเชื่อมโยงความรู้ใหม่อย่างสมเหตุสมผล เพื่อนำมาสร้างผลงานอย่างเป็นระบบจนเกิดความจำระยะยาว ขั้นที่ 3 นำเสนอผลงาน เป็นการใช้ความสามารถด้านภาษา และประสบการณ์เดิมในการอธิบายแนวคิด หลักการ และกระบวนการในการสร้างผลงานและและเสริมสร้างความภูมิใจ และขั้นที่ 4 วิพากษ์เพื่อพัฒนาผลงาน เป็นรับฟังความคิดเห็นในข้อดีและข้อด้อยด้วยการควบคุมและประเมินการคิดของตนเองโดยการตระหนักรู้ และการกำกับตัวเองเพื่อปรับปรุงผลงานให้มีคุณภาพ

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยการจัดประชุมปฏิบัติการกับกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ตามแบบแผนการทดลอง One group posttest design ตามลำดับดังนี้

2.1 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ความสามารถในการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิด มีคะแนนเฉลี่ย 35.58 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.62 ซึ่งจำแนกเป็น 2 ด้าน คือ

2.1.1 ด้านความรู้ในการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิด มีคะแนนเฉลี่ย 11.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.94 และ

2.1.2 ด้านการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดมีคะแนนเฉลี่ย 25.55 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.75

2.2 คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 กล่าวคือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสามารถในการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 2

2.3 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานมีค่าระหว่าง 4.38–4.75 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยภาพรวมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม มีค่า 4.59 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีประเด็นที่นำมาอภิปราย 3 ประเด็นคือ

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” พบว่ามีประสิทธิภาพ 80.86/82.47 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่าหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 / 75 เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ หลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดแนวคิดในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการพัฒนา

ทักษะในกระบวนการเรียนรู้เป็นหลัก (Process Approach Curriculum) มีกระบวนการฝึกอบรมที่กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงานอย่างมีระบบเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานโดยเน้นการฝึกอบรมเฉพาะเรื่อง (Specific Training) โดยกำหนดกระบวนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างกระบวนการทางปัญญา โดยมีวิธีการเสริมสร้างกระบวนการทางปัญญา 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เสริมสร้างกระบวนการคิด เป็นการฝึกทักษะและกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดกระทำข้อมูลเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ที่สามารถเข้ากับความรู้เดิมภายในโครงสร้างทางปัญญาอย่างสมเหตุสมผล

ขั้นที่ 2 สร้างสรรค์ผลงานเป็นการเชื่อมโยงความรู้ใหม่อย่างสมเหตุสมผลเพื่อนำมาสร้างผลงานอย่างเป็นระบบจนเกิดความจำระยะยาว

ขั้นที่ 3 นำเสนอผลงาน เป็นการใช้ความสามารถด้านภาษา และประสบการณ์เดิมในการอธิบายแนวคิด หลักการ และกระบวนการในการสร้างผลงานและเสริมสร้างความภูมิใจ

ขั้นที่ 4 วิพากษ์เพื่อพัฒนาผลงาน เป็นการรับฟังความคิดเห็นในข้อดีและข้อด้อยด้วยการควบคุมและประเมินการคิดของตนเองโดยการตระหนักรู้ และการกำกับตัวเองเพื่อปรับปรุงผลงานให้มีคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรางค์ บุญยะพงศ์ไชย (2554) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการจัดทำแผนพัฒนาครูช่างอุตสาหกรรมซึ่งมีประสิทธิภาพ 87.42/85.56

ประเด็นที่ 2 ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” พบว่า หัวหน้ากลุ่ม

สาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ หลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน” มีกระบวนการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะในกระบวนการเรียนรู้เป็นหลัก และมีกระบวนการฝึกอบรมที่กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงานอย่างมีระบบ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานโดยเน้นการฝึกอบรมเฉพาะเรื่องโดยกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม 2 ระยะ (เวลา 24 ชั่วโมง) คือ ระยะที่ 1 การพัฒนาโครงการด้วยกระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ (เวลา 12 ชั่วโมง) ประกอบด้วยหน่วยที่ 1 การพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ เวลา 3 ชั่วโมง หน่วยที่ 2 การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ เวลา 6 ชั่วโมง และหน่วยที่ 3 การประเมินโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ เวลา 3 ชั่วโมง และระยะที่ 2 การนำเสนอผลการจัดโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ (เวลา 12 ชั่วโมง) หน่วยที่ 4 การนำเสนอผลการจัดโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนา เวลา 6 ชั่วโมง และหน่วยที่ 5 การขยายผลการจัดโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนา เวลา 6 ชั่วโมง ซึ่งสอดคล้องกับ ข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) เกี่ยวกับการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มุ่งพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียน

เป็นฐานให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และมีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์

ประเด็นที่ 3 หลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีประสิทธิภาพต่อหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ หลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างเป็นระบบโดยการประเมินสภาพแวดล้อม (Context evaluation) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจในการกำหนดหลักการของหลักสูตรฝึกอบรม เป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นที่มุ่งพัฒนาหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถสร้างองค์ความรู้ มีทักษะ และมีเจตคติ สำหรับบริหารจัดการอย่างเป็นระบบด้วยการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเสริมสร้างกระบวนการทางปัญญา โดยมีหลักการสำคัญ คือ กระบวนการทางปัญญา เป็นการสร้างและจัดระบบโครงสร้างความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่องโดยการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้เข้ากับความรู้เดิมภายในโครงสร้างทางปัญญาอย่างสมเหตุสมผล และเป็นระบบจนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนและมีความคงทนในการเรียนรู้อย่างมีความหมายด้วยการเลือกรับข้อมูลที่สัมพันธ์กัน การจัดระเบียบข้อมูลเข้าสู่โครงสร้างทางปัญญา แล้วนำไปบูรณาการข้อมูลหรือความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ด้วยการเข้ารหัสเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยการสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง ซึ่ง

องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจะเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด และกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรมที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดสำหรับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีความสามารถในการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดสำหรับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและมีเจตคติที่ดีต่อการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดสำหรับผู้เรียน การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของร่างหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีองค์ประกอบสำคัญดังนี้ ความสำคัญของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร เป้าหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ โครงสร้างของหลักสูตร กระบวนการจัดกิจกรรมและการวัดและประเมินผล มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) โดยการหาประสิทธิภาพร่างหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีประสิทธิภาพ 80.86 / 82.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ($E_1/E_2 = 75/75$) และการประเมินผลผลิต (Product evaluation) โดยวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม “การทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ในประเด็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม เนื้อหาสาระของการฝึกอบรม วิธีการ ขั้นตอนการฝึกอบรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์

และเอกสารการฝึกอบรม ความเหมาะสม
ของวิทยากร (การบรรยาย การวิพากษ์)
ระยะเวลาในการฝึกอบรม สถานที่ และการอำนวยความสะดวก
ความสะดวกในการฝึกอบรม การมีส่วนร่วมของ
ผู้เข้ารับการอบรม และผล(ประโยชน์) ที่ได้รับ
จากการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึง
พอใจหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู
ควรนำหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปใช้ในการฝึกอบรม
เชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความสามารถการ
ทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่าง
มีประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระ และครู

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู
ควรนำหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปพัฒนาเป็นหลักสูตร
การเรียนรู้ด้วยตนเองออนไลน์ผ่านเว็บไซต์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
ด้านการทำโครงการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมี
ประสิทธิภาพสำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเปรียบเทียบ
ความสามารถจำแนกตามระดับประถมศึกษาและ
มัธยมศึกษา

2. ควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่
บูรณาการการคิดที่หลากหลาย เช่น การคิด
วิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมี
วิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์สำหรับหัวหน้า
กลุ่มสาระ และครู

บรรณานุกรม

- สุรางค์ บุญยะพงศ์ไชย. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการจัดทำแผนพัฒนาครูช่วง
อุตสาหกรรม**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). **นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส**. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.